

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวโพดหวานจัดเป็นพืชผักที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นพืชอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งด้านการบริโภคภายในและส่งออกต่างประเทศ ข้าวโพดหวานเป็นพืชที่ใช้รับประทานในลักษณะฝักสดได้ดีและมีศักยภาพสูงในเชิงอุตสาหกรรมแปรรูป ได้แก่ การบรรจุกระป๋องทั้งเมล็ด (whole kernel) แบบข้าวโพดครีม (cream - style corn) และแบบบรรจุทั้งฝักในถุงสุญญากาศ (corn on cob) นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปแบบแช่แข็งทั้งเมล็ดและแบบแช่แข็งทั้งฝัก ประเทศไทยสามารถส่งออกข้าวโพดหวานได้เป็นอันดับ 5 ของโลก จากรายงานของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ.2542 ปริมาณการส่งออก ข้าวโพดหวานกระป๋องปริมาณ 26,238 ตัน คิดเป็นมูลค่า 666 ล้านบาท และส่งออกข้าวโพดหวานแช่แข็งปริมาณ 1,416 ตัน มูลค่า 63 ล้านบาท และในปี พ.ศ.2543 ปริมาณการส่งออก ข้าวโพดหวานกระป๋องปริมาณ 25,869 ตัน คิดเป็นมูลค่า 627 ล้านบาท และส่งออกข้าวโพดหวานแช่แข็งปริมาณ 1,756 ตัน มูลค่า 56 ล้านบาท (กรมศุลกากร, กุมภาพันธ์ 2544 อ้างใน เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2544)

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการปลูกข้าวโพดหวานกระจายอยู่ทั่วไป ทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตก โดยปลูกมากที่สุดในภาคตะวันตกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือมีการปลูกมากเป็นอันดับที่ 3 ของการปลูกข้าวโพดหวานในประเทศไทย โดยในปี 2542/43 มีพื้นที่ปลูกจำนวน 28,951 ไร่ และพื้นที่ปลูกลดลงจากปี 2541/42 ร้อยละ 11.99 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2544)

จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่การปลูกข้าวโพดหวานในปี 2543/44 รวม 7,113 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 2,051 กิโลกรัม มีผลผลิตรวม 14,586 ตัน อำเภอแม่แตงมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดในจำนวน 2,930 ไร่ รองลงมาได้แก่อำเภอสันทรายมีพื้นที่การปลูก 1,256 ไร่ แต่เมื่อเปรียบเทียบผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่แล้วพบว่าทั้งสองอำเภอมีความแตกต่างกันมาก โดยอำเภอแม่แตงสามารถผลิตได้เฉลี่ย 2,440 กิโลกรัมต่อไร่ แต่อำเภอสันทรายผลิตได้เพียง 1,500 กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้น (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2545) จะเห็นได้ว่า ปริมาณผลผลิตที่ได้มีความแตกต่างกันมากกว่าร้อยละ 60 ซึ่งหากพื้นที่อำเภอสันทรายไม่ทำการแก้ไขประสิทธิภาพการผลิตให้มีผลผลิต

ที่มากขึ้น รายได้ของเกษตรกรที่ได้รับก็จะน้อยลง ในที่สุดจะมีการลดพื้นที่การปลูกข้าวโพดหวาน ทั้งที่ในความเป็นจริง ข้าวโพดหวานเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรประเภทหนึ่งตลาดมีความต้องการ สูงทั้งในและต่างประเทศ อันจะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมีรายได้สูงและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่าง มีความสุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการผลิตและการตลาดข้าวโพดหวานในอำเภอ แม่แตงและอำเภอสันทราย และเปรียบเทียบการผลิตของเกษตรกรทั้งสองอำเภอ เนื่องจากพื้นที่ทั้ง 2 แห่งตั้งอยู่ใกล้กันในสภาพภูมิประเทศที่และมีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติที่คล้ายกัน เพื่อเป็น แนวทางในการวางแผนการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานให้แก่เกษตรกรทั้งสองอำเภอต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการผลิตและการตลาดข้าวโพดหวานของเกษตรกรในอำเภอ แม่แตงและอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับ การผลิตข้าวโพดหวานของเกษตรกรในอำเภอแม่แตงและอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ข้าวโพดหวานในอำเภอแม่แตง และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาการผลิตและ การตลาดข้าวโพดหวานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งสามารถนำไปขยายผลใช้กับพื้นที่ใน ภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยได้

ขอบเขตและวิธีวิจัย

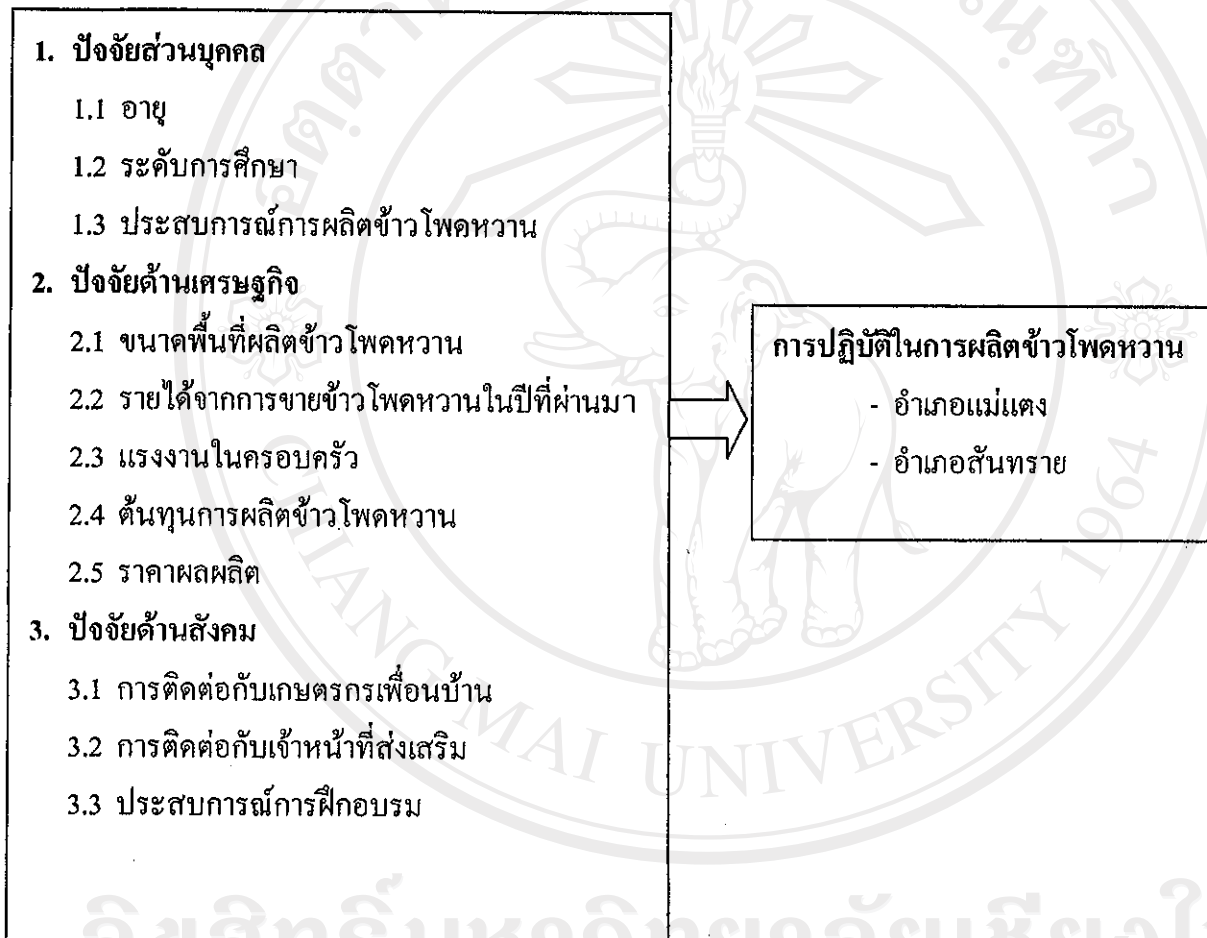
การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาการผลิตและการตลาดข้าวโพดหวานในอำเภอแม่แตง และ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น

กรอบแนวคิด

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

นิยามศัพท์

การปฏิบัติในการผลิตข้าวโพดหวาน หมายถึง การปฏิบัติจริงของเกษตรกรเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตข้าวโพดหวาน โดยกำหนดขั้นตอนที่สำคัญๆ ไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การเตรียมดิน
2. การยกร่องปลูก
3. ระยะการปลูก
4. การใส่ปุ๋ย
5. การให้น้ำ
6. การกำจัดวัชพืช
7. การเก็บเกี่ยว ได้แก่ การตัดแยกฝัก การเก็บรักษาผลผลิต และการขนส่ง

ข้าวโพดหวาน (Sweet Corn) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Zea mays* L. var. *rugosa* หรือ *Zea mays* L. *saccharata* Bailey หมายถึง ข้าวโพดหวานฝักสดที่ได้จากการเก็บจากพื้นที่เพาะปลูกก่อนนำไปแปรรูป

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานในพื้นที่อำเภอแม่แตง และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิมัธยมศึกษาสูงสุดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานที่ทำการศึกษา

ประสบการณ์การผลิตข้าวโพดหวาน หมายถึง จำนวนปีที่เกษตรกรได้ผลิตข้าวโพดหวานนับตั้งแต่วันเริ่มปลูกจนถึงวันตอบแบบสอบถาม

ขนาดของพื้นที่ผลิตข้าวโพดหวาน หมายถึง จำนวนพื้นที่ผลิตข้าวโพดหวานของเกษตรกรคิดเป็นไร่

รายได้จากการขายข้าวโพดหวานในปีที่ผ่านมา หมายถึง รายได้รวมต่อไร่ไม่หักค่าใช้จ่ายจากการขายข้าวโพดหวานในปีการผลิต 2544/45

แรงงานในครอบครัว หมายถึง จำนวนแรงงานในครอบครัวของเกษตรกรที่ใช้ในการผลิตข้าวโพดหวาน

ต้นทุนการผลิตข้าวโพดหวาน หมายถึง ต้นทุนผันแปรต่อไร่ในการผลิตข้าวโพดหวาน

การติดต่อกับเกษตรกรเพื่อนบ้าน หมายถึง การติดต่อสอบถามปัญหาในการผลิตข้าวโพดหวานกับเกษตรกรเพื่อนบ้านที่ปลูกข้าวโพดหวาน นับเป็นจำนวนครั้งต่อปี

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม หมายถึง การติดต่อหรือการได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดหวานของเกษตรกร นับเป็นจำนวนครั้งต่อปี

ประสบการณ์การฝึกอบรม หมายถึง การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดหวานและการเกษตรด้านอื่น ๆ ของเกษตรกร นับจำนวนครั้งต่อปี

ปริมาณผลผลิต หมายถึง น้ำหนักรวมของข้าวโพดหวานฝักสดที่เก็บได้จากพื้นที่เพาะปลูก 1 ไร่

วิธีการผลิต หมายถึง กระบวนการหรือเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เกษตรกรนำมาปฏิบัติในการปลูกข้าวโพดหวานตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูก การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว โดยแบ่งการวัดออกเป็น ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved